

ds. Joep Dubbink

Schriftlezingen: 1 Koningen 3:1-15 – Matteüs 13:44-52

Gemeente van onze Heer,

Alles op één kaart zetten, dat is meestal geen goede zaak. De beeldspraak die we ervoor gebruiken geeft dat al aan: die beeldspraak van die ene kaart komt natuurlijk uit het kaartspel. En afgezien daarvan, dat het met kaartspelers en dobbelaars niet goed af schijnt te lopen..., met alles op één kaart zetten neem je een groot risico. Het is namelijk nog maar de vraag, of je met die ene geweldige kaart het spel ook wint, of je niet wordt afgetroefd. En als je all-in bent gegaan, al je fiches of je hele vermogen op het spel hebt gezet, dan kun je ook alles verliezen, niet alleen geld maar ook de basis onder je bestaan.

Tussen haakjes: we raken hier aan een grote misser in het overheidsbeleid van de laatste jaren, de verruiming van het legaal gokken. Terwijl we *wisten* van de kwetsbaarheid van veel mensen voor gokverslaving, zijn we in zee gegaan met de gokindustrie die alleen maar voor de winst gaat, en telkens tot aan het randje gaat of eroverheen, met onwaarachtige reclame over mensen die altijd winnen. En ineens – verrassing! – honderdduizenden nieuwe gokkers erbij, velen voor meer geld dan ze kunnen missen...

Wie wijs is, zou je zeggen, die spreidt zijn risico's. Die legt, zoals de Engelsen zeggen, niet al zijn eieren in één mandje, die spreidt zijn kansen. Daarmee is de kans op in één klap rijk worden een stukje kleiner, maar ook de kans op faillissement ook. Beter voor je nachtrust, toch?

Nou zit u hier vanmorgen niet op beleggingsadvies te wachten – en al helemaal niet van mij! – maar u begrijpt natuurlijk dat dit niet alleen maar om het investeren van je spaargeld gaat, het gaat om levenskeuzes. Stel, je zoon wil musicus of beeldend kunstenaar worden, je dochter wil wielrenner of voetballer worden. Raad je ze dan aan, helemaal te gaan voor zo'n carrière, met alle risico's dat je de top net niet haalt, of door blessureleed aan de kant zit? Je zegt algauw: prima, maar maak vooral ook je school af, je opleiding, zorg dat je een plan B hebt. Terwijl zo'n plan A – de top halen in kunst of muziek of sport – juist meer kans van slagen heeft als je alles daaraan geeft wat je hebt, al je tijd en energie en focus!

Maar nu ons probleem: in de bijbelverhalen die we vanmorgen voor ons hebben liggen, gaat het wél om die ene radicale keuze. In de twee kleine gelijkenissen, die van de schat in de akker en die van de koopman en de parels, maar ook in het verhaal van koning Salomo. Die *keuze voor het éne* wil ik vandaag als thema nemen; het tweede gedeelte van de evangeliëlezing, over het sorteren van de goede en de slechte vissen, het oordeel dus, dat laat ik vandaag liggen. Daar heb ik zes jaar geleden op deze zelfde zondag over gepreekt, dus dat weet u natuurlijk nog wel.

De schat in de akker dus, en de koopman. Vreemde verhalen, als je ze goed bekijkt! Want beide hoofdpersonen doen iets raars, iets bedenkelijks zelfs. Neem nou die gelukkige vinder. Naar Nederlandse recht – er is een website over!¹ – moet de vinder een gevonden schat delen met de eigenaar van de grond – uiteraard na het invullen van een 'vondstenmeldingsformulier'... Hoe dat in Israël zat is moeilijk te achterhalen, maar wat die vinder doet – de schat opnieuw begraven, de akker van de nietsvermoedende eigenaar kopen en vervolgens de schat weer opgraven – dat kan moeilijk als fatsoenlijk gedrag beschouwd worden. Daar draait de gelijkenis dan ook niet om: het gaat om dat *ene*, waar deze man alles voor inzet, heel zijn energie op richt. Dat is ook zo bij die handelaar in parels. Die man zet alles op alles om die éne, fantastische parel te pakken te krijgen; hij verkoopt zelfs alles wat 'ie heeft voor die ene prachtige parel! Deze keer is het niet zozeer moreel bedenkelijk, als

¹ <https://www.inspectie-oe.nl/onderwerpen/schatvondsten-en-eigendom>.

wel behoorlijk dwaas: nou heeft 'ie die ene parel, en dan? Z'n hele vermogen zit erin, hoe moet 'ie nou verder als handelaar?

Het zijn vragen die niet beantwoord hoeven worden, omdat het daar niet om gaat. Gelijkenissen draaien altijd maar precies om één punt, en dat is hier de inzet en de *drive* om dat ene te pakken te krijgen – en dat ene is natuurlijk niet een schat van gouden munten of een parel zonder weerga, dat is iets waarvan de waarde boven alles verheven is: *het koninkrijk van God*.

Dat is, waar deze gelijkenissen om draaien, dat is waar al het andere bij verbleekt. Waar je alles voor zou geven, waar je zelfs een beetje dwaas voor zou handelen, of moreel bedenkelijk, want zo belangrijk is het.

Maar wat *is* dan dat koninkrijk van God? Is dat de hemel? Wie goed geluisterd heeft, hoorde dat Matteüs over 'koninkrijk van de hemel' spreekt, maar 'de hemel' is een voorzichtige, uit het Joodse geloof afkomstige, manier om over God te spreken. Waar Matteüs 'koninkrijk van de hemel' schrijft, lezen we bij Marcus en Lucas steeds 'koninkrijk van God' – dit even als herinnering, ik heb dat wel eens vaker verteld, dus ik doe dat nu kort, maar verwar het dus niet met de hemel. Gods koninkrijk is daar, waar zijn wetten gelden, waar Hij regeert, waar de dingen naar zijn wil geschieden. Dat *is* al zo in de hemel, daarom bidden we ook dat 'uw wil [mag] geschieden, zoals in de hemel, zo ook op aarde'.

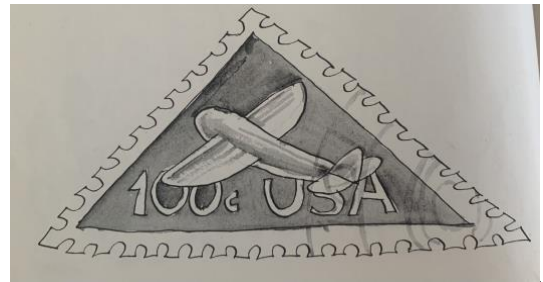
Dát is, waar alles aan ondergeschikt moet worden, waar je alles op in mag zetten, waar alles voor moet wijken. Dat is het ene waarvoor je moet gaan, aldus Jezus. Daarvoor is hij gekomen, en vanaf zijn eerste verkondiging is dat de kern van zijn boodschap: 'Het koninkrijk van de hemel, van God, is nabij; keer je leven om' (Matteüs 4:17).

Dat ene, is dat alles? Is dat niet – de vraag van het begin – heel eenzijdig en dus riskant? Zou je niet ook nog op iets anders moeten inzetten, een plan B hebben? Lijkt me een zinvolle vraag, en daarvoor gaan we naar koning Salomo.

Salomo is koning geworden. Niet helemaal zonder slag of stoot, maar hij zit op de troon als de opvolger van David, de eerste succesvolle koning van Israël en ondanks alles wat er op hem af te dingen is, *het* model voor een koning naar Gods hart. Ga maar na, Jezus noemen wij zonder aarzeling 'zoon van David'. Maar nu zit dus de lijfelijke 'zoon van David' op de troon, en da's niet makkelijk.

Hoe volg je zo'n geliefde koning op? Wat heb je daarvoor nodig? Salomo is niet de vechter die David was, hij is de koning van de vrede – je hoort *sjaloom*, vrede, in zijn naam – en de diplomaat. Hij trouwt strategisch met de dochter van de Farao (krijg je daar alvast geen bonje mee) en hij gaat aan het bouwen, hij bouwt letterlijk iets op. Maar wat heb je dan nodig? Wat zit er in de 'cursus effectief leiderschap' van pak 'm beet 970 v. Chr.?

In het verhaal dat we lezen krijgt Salomo een droom, en mag hij kiezen. Da's een motief in veel sagen en sprookjes, je mag een wens doen en meestal gaat dat mis. Koning Croesus gaat voor de rijkdom, die wenst dat alles wat hij aanraakt in goud verandert, en hij verhongert bijkans omdat ook zijn eten van goud wordt. 'Be careful what you wish for...' – wees voorzichtig met wat je wenst, het zou zomaar waar kunnen worden! Wat zou je kiezen? Bij Salomo gaat het goed, want Salomo vertoont een opmerkelijke zelfkennis. Hij weet wat hij kan en niet kan, en wat hij nodig heeft. Hij is jong en onervaren, wat hij nodig heeft is wijsheid, inzicht, 'kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad'. Dat is van onschatbare waarde, dat is voor hem de verborgen schat en de onvergelykbare parel.

De bijzondere postzegel, waarvoor een jongen al zijn postzegels verkoopt. Uit het kinderverhaaltje, naar *De werksters van half vijf* van Karel Eykman.

Pas als hij die wens geuit heeft, vertelt God hem wat hij óók had kunnen vragen: rijkdom, of een lang leven, of het sneven van je vijanden, allemaal ook dingen die de moeite waard zijn. En omdat hij de goede keuze gemaakt heeft – ook dat is een sprookjesmotief – krijgt hij die andere dingen er ook nog bij. Nou denkt u misschien: ‘Ja, als je *dat* weet, dan kan ik het ook.’ Tuurlijk, achteraf is de keuze niet zo moeilijk. Salomo weet dat niet van tevoren, maar hij heeft zijn prioriteiten op orde, hij weet wat het belangrijkste is voor een koning: oordeelsvermogen, weten wat te doen, en vooral, *goed* te doen. Goed en kwaad onderscheiden, *daardoor* ben je een goede koning, niet door rijkdom of lang leven.

* * *

Helpt ons dit nu in ons leven? Ja en nee, denk ik. De keuze voor dat éne, of dat nu het koninkrijk van God is, of de wijsheid om goed te besturen, wat volgens mij daarmee in lijn is, dat is wel een richtlijn. Dat je niet alles moet willen, geen dubbele agenda moet hebben. Dat je niet moet beginnen met enen maar moet weten wat je wilt. Dat je niet moet gaan voor ‘de wereld verbeteren en daar rijk van worden’, want geheid word je alleen maar rijk; dat je niet een beetje integer kunt zijn, een beetje kunt geloven in Gods goede toekomst, maar dat je daar echt voor moet gaan. Dat je niet een beetje voor rechtvaardigheid maar óók voor je eigen belang kunt gaan, maar eerlijk daar eerlijk is, en niet anders. En natuurlijk, dat heel dat rijk gebaseerd is op liefde, van God voor mensen, van mensen voor God en voor elkaar.

Die radicaliteit kun je niet op elk moment waarmaken. Waar je je tijd en je geld aan besteedt, dat zal nog steeds gespreid zijn. Van een kind kan het ontroerend zijn, als het haar spaarpot omkeert om een heel aansprekend goed doel te steunen, volwassenen moeten altijd keuzes maken. En pas op, dat geloof en kerk zich niet gaan opwerpen als het koninkrijk van God, of de ware wijsheid.

Jezus haalt ergens uit naar priesters, die de mensen voorhouden dat ze hun hele geld aan de tempel moeten geven, zodat degenen voor wie ze moeten zorgen, tekort komen (Marcus 7:11-13). Ook voor onze tijd geldt dat. Ik hoor soms nog de verhalen over vaders en grootvaders die altijd weg waren, overdag naar hun werk en meerdere avonden per week voor de kerk op stap, en als je hoort hoe het gezin daaronder leed, dan zou ik niet durven beweren dat dat nou de juiste keuze was, omdat het ‘voor de kerk / dus voor Gods koninkrijk’ zou zijn! Als het betekende, dat de vrouw des huizes niet alleen overdag maar ook ‘s avonds de zorg voor het huisgezin had, dan kun je je goed afvragen, wie van de twee ouders méér aan het koninkrijk van God bijdroeg!

Tegelijk leer ik opnieuw, dat het soms uit moet zijn met schipperen over principes, dat je ergens voor moet staan. En dat eenzijdig kiezen soms beloond wordt, en je dan meer krijgt dan je ooit gedacht had.

Jezus zegt ergens precies hetzelfde: kies eerst het koninkrijk, en al het andere zal je óók gegeven worden (Matteüs 6:33). Er is dus maar één reden om af te zien van die keuze; dat je dat koninkrijk niet zo heel erg ziet zitten, eigenlijk niet gelooft, of, niet zo heel erg nodig denkt te hebben. Dat je denkt, ‘Nou ja, wat ik hier heb in het koninkrijk *der Nederlanden*, dat is toch eigenlijk ook heel aardig: *voor mij* is het best een tof land, goed huis, goed inkomen, een prettige woonomgeving met alle voorzieningen, een aardige kerkelijke gemeente in de buurt; ik heb rechtsbescherming, *ik* heb geen gedoe met toeslagen, *ik* hoef niet te vluchten, ik heb relatief nog weinig last van de klimaatverandering, en oorlog komt hier ook niet. Veel te verliezen! En de winst, van dat Koninkrijk, wat zou die kunnen zijn, voor mij?’

Het zou best kunnen zijn dat u zo denkt, stiekem of openlijk. *Ik* denk stiekem wel eens zo, in elk geval. En dan komt Jezus ons tegen, komt Salomo die eerste Davidszoon, ons tegen en zegt: waar ben je nou mee bezig, was jij niet geroepen om..., was jij niet gedoopt in de naam van..., was jou niet aangezegd dat het om die Ene God ging en niet om al dat andere, om dat Ene Koninkrijk en niet om wat er allemaal blinkt, en om die ene ware wijsheid, dat onderscheid tussen goed en kwaad. In de hoop dat wij ons dat herinneren, en zeggen: o ja, dat was, het. En luisteren. En doen. Amen.